

PROF. DR. VICTOR CIREAȘĂ LA ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 80 DE ANI

LIXANDRU Gh.

Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Iași

Am acceptat cu plăcere oferta ce mi s-a făcut de a rosti câteva cuvinte, într-un cadru festiv, cu prilejul omagierii distinsului nostru coleg Victor Cireașă, profesor consultant ca și subsemnatul, de care mă leagă o îndelungată perioadă de viață și preocupări profesionale.

Găsesc că este firesc ca alături de cei tineri sau în deplină maturitate, care au fost elevii sau ucenicii iluștrului nostru omagiat să se afle și câțiva din cei copleșiți de nostalgia trecutului lor îndepărtat.

O asemenea festivitate reprezintă un moment de mulțumire atât pentru generațiile ce s-au format sub supravegherea maestrului omagiat, dar mai ales pentru cel omagiat care, vrând-nevrând, este obligat să arunce o privire înapoi spre a-și cântări faptele, a-și măsura realizările în plan material și spiritual, a constata temeinicia acestora, modul cum au fost receptate de societate și mai ales de generațiile cu care acesta a fost contemporan.

Un asemenea moment înseamnă o încercare de a reînvia trecutul cu petele sale de culori deschise sau întunecate, așa cum a fost, spre a retrăi cu toții într-o reproducere artificială și săracă, sărăcia sau bogăția unei vieți care nu s-a sfârșit încă și care, ca mai toate viețile, atunci când răscolești memoria constați că a fost atât de scurtă și săracă în evenimente pozitive și durabile încât nedumerit te întrebi, privind înapoi plin de dezamăgire: Cum ? Numai pe fâșia asta de ogor am trudit atâta amar de vreme? Dar unde sunt cei peste 50 de ani de viață parcurși ca dascăl în învățământul superior cu speranța că voi modela caractere și că voi contribui la formarea unor specialiști de valoare ? Doar atât de modestă este contribuția mea la progresul științelor agronomice naționale?

Și, desigur, fiecare dintre cei aflați la vârsta senectuții încearcă, mai departe, să cunoască cu ce fel de litere, cu ce fel de caractere și dimensiuni sunt reținute în meomria colectivă realizările celor peste 29 000 de zile de viață, cu diminețile, amiezile, serile și nopțile lor pe care le-au traversat, cu tot ce le-a deosebit pe fiecare de celelalte, cu întâmplările mari și mici, cu satisfacțiile și nemulțumirile pe care viața și societatea le-a oferit.

În fond, noțiunea “ani de viață ai unui om” nu se limitează doar la anii și zilele pe care fiecare le trăiește, ci în ea se înglobează o parte din existența înconjurătoare adunată de-a lungul anilor în sanctuarul memoriei. Omul este o ființă curioasă, dornică să cunoască tot mai mult, să-și îmbogățească permanent cunoștințele și avuția materială și spirituală, hrănindu-se cu impresia deșartă că prin cunoașterea experienței de viață a altora, în primul rând prin cunoașterea experienței celebrităților ce s-au succedat în societate, poate trăi simultan și multiplu mai multe vieți sau și-o poate modifica pozitiv pe cea care este doar a sa.

Am fost coleg de facultate cu excelentul meu prieten Victor Cireașă, în același an de studii și în aceeași grupă de studenți, am traversat împreună anii plumburii și nesiguri de la sfârșitul războiului pustiitor care a fost și tot împreună am încercat să ne acomodăm, fără riscuri majore, regulilor impuse din exterior unei societăți care a trebuit să se angajeze fără voie pe drumul teritoriilor mișcătoare și împrăștiate cu stropii băltoacei medievale transferate din imensul gulag sovietic spre teritoriul mioritic.

În acel început de studii universitare din toamana anului 1946, printre cei 60-70 de colegi de la Agronomia din vechea clădire a Universității “Al. I. Cuza” l-am descoperit pe distinsul coleg care astăzi se apropie de vârsta de 80 de ani. Eram, în acel an de studii, un mănunchi de tineri de toate vârstele și din toate provinciile țării, de la proaspeți bacalaureați până la cei cu armata făcută și experiența războiului pe fronturile din răsărit sau apus.

Amfiteatrul studentesc de atunci avea un specific nerepetat până astăzi, pentru că printre studenții îmbrăcați în haine civile se aflau răspândiți și cei proveniți din ofițerii deblocați din armată, toți purtând frumoasele lor costume militare, semn al faptului că depuseseră un jurământ la îmbrățișarea carierei ostășești și că doreau să-l respecte în continuare, dovedind că fuseseră îndepărtați pe nedrept din armată. Fapt remarcabil este că grupul acela de studenți mai în vârstă imprima, întregului an de studii, o adevărată seriozitate și maturitate de gândire socială.

Atunci, în acea masă de studenți, pestriță ca vârstă și opțiuni sociale, l-am întâlnit pe cel ce avea să-mi devină prieten apropiat, despre care aveam să aflu că este născut pe meleaguri basarabene într-un sat (Culevcea) apropiat de Cetatea Albă, că simpatiza cu generalul Alexandru Averescu, luptătorul de la Mărăști, și el născut pe aceleași teritorii românești, că-și petrecuse copilăria în Dobrogea și că-și efectuase studiile medii la liceele din Cetatea Albă, Brăila și Tg. Jiu, cum hotărâseră condițiile de refugiu din fața barbariei staliniste.

Colegul Victor Cireașă împlinise atunci 22 de ani, iar eu eram ceva mai în vârstă și dispuneam în plus de o experiență de viață căpătată mai puțin pe parcursul teatrului de război și mai mult ca deportat în întunecatul spațiu al mării noastre “prietene” de la răsărit.

Descoperisem în colegul Victor Cireașă un temperament tumultuos și extraordinar de optimist, vesel și atractiv, care m-a cucerit cu timpul și a început să-mi inspire încredere atunci când în discuțiile noastre apăreau evenimente cu nuanță evident critică la adresa ocupanților și a guvernanților temporari de atunci. Am sesizat mai ales faptul că interlocutorul de atunci purta în memorie un imens bagaj cultural, care-l deosebea evident de alți colegi cu care intrasem în contact. Ca elevi citisem cam aceleași cărți din clasicii literaturii universale, iar ca studenți răsfoiam cam aceleași titluri de ziare și de reviste literare.

Amândoi discutam și interpretam, ca niște oameni mari, momentele cu amprentă negativă ce se profilau în societatea românească de atunci, stăpânită de o aprigă dictatură, și îmi amintesc cu durere spaima ce ne-a cuprins în lunile mai-

iunie 1948 când, din rândurile anului nostru de studii au fost arestați câțiva dintre colegi și condamnați la ani de detenție pentru motive imaginare și nejustificate.

Printr-un destin fericit, în anul IV de studii am fost selectați amândoi și acceptați spre a ocupa posturi de preparator în învățământul superior agronomic, înainte de absolvirea facultății și de susținerea examenului de diplomă. Așadar, sosise momentul când trebuia să rărim întâlnirile noastre pur amicale și să ne ocupăm de treburi mai serioase.

Colegul Cireașă a fost încadrat pe postul de preparator la catedra de botanică, ilustrată atunci de eminentul prof. Constantin Oescu, de a cărui bunăvoință și înțelepciune a beneficiat doar doi ani, deoarece stimatul meu coleg avea să fie chemat la satisfacerea stagiului militar obligatoriu. Semnez faptul că prof. C. Oescu își aprecia mult tânărul colaborator și-l stimula în abordarea cercetărilor științifice și, drept confirmare, l-a citat într-una din publicațiile sale ca fiind cel ce i-a colectat o specie de stejar puțin cunoscută, recoltată din pădurea Aroneanu.

La înapoierea din serviciul militar, colegul Victor Cireașă nu a revenit la catedra de botanică, ci a optat pentru un post de asistent la disciplina de pomicultură, stimulat de vestea că în curând se va înființa facultatea de horticultură. De altfel nici mentorul său inițial, prof. C. Oescu, nu se mai afla la catedra de botanică deoarece teribila securitate de atunci găsisese de cuviință să-l aresteze și să-l trimită pentru doi ani la canalul Dunăre-Marea Neagră, fără a fi judecat și condamnat în vreun fel. Altcineva nedorit și nepoftit a ocupat postul de profesor al celebrului Oescu, iar la înapoierea din detenție acesta a trebuit să fie încadrat pe un modest post de cercetare, viețuind, culmea coincidențelor, în același cabinet cu fostul său colaborator Victor Cireașă.

La întâlnirea intimă din sala senatului din mai 1958, organizată pentru a omagia meritele ilustrului prof. C. Oescu cu prilejul pensionării sale, din grupul restrâns al organizatorilor au vorbit mai întâi conf. Natalia Cojencanu, fidelă colaboratoare a celebrului prof. C. Oescu, și apoi prietenul meu Victor Cireașă, care cu o inevitabilă timiditate a pronunțat cuvinte de admirație și profundă recunoștință față de cel ce-i călăuzise primii pași în cariera didactică universitară.

Pătruns pe ogorul pomiculturii, tânărul coleg de atunci a încercat să pătrundă cu propriile unelte cât mai adânc în solul nedestelenit al acestei discipline spre a descoperii orizonturi necercetate, care puteau fi adăugate patrimoniului științelor pomicole românești. Ne-am întâlnit din nou, fiecare pe domeniul său de cercetare, în spațiul geografic cunoscut sub numele “Depresiunea Nemțșor” unde, ajutat de cunoștințele sale de botanică, a identificat aproape toate soiurile autohtone de măr din acest areal geografic, datele obținute servindu-i la elaborarea tezei de doctorat cu titlul “*Studiul soiurilor autohtone de măr din Depresiunea Ozana-Topolița*” susținută la Institutul Agronomic din București.

Era o lucrare de pionerat, datele sale fiind incluse aproape în întregime în monumentală operă apărută ulterior și numită *Pomologia României* apărută în mai multe volume, la care dr. Victor Cireașă a fost unul din principalii autori. Aici a descris, pentru prima dată în știința pomicolă, un număr de 13 soiuri autohtone de

măr, 16 soiuri autohtone de păr și unul de nuc. A atras atenția asupra faptului că multe din soiurile pe care le-a prezentat sunt productive pentru faptul că dispun de un sistem enzimatic ereditar care le conferă rezistență biologică la boli, la secetă și la ger.

Pe baza cercetărilor pe care le-a efectuat a ajuns la concluzia că în flora autohtonă din zona subcarpatică a Moldovei există centre genetice de formare a soiurilor care trebuie valorificate pentru practica pomicolă, dând ca exemplu soiul de păr numit “*Ghindăuane*”, considerat în 1957 unul din cele mai valoroase și că “*nucul ciorchine*”, văratic, este singurul de acest fel în țară.

După doctorat și-a dedicat eforturile către alte domenii puțin umblate și considerate de D-sa de perspectivă, cum s-a și întâmplat de fapt. Astfel a adus contribuții importante în privința tehnologiilor de cultivare a unor specii de arbuști care până atunci au stat puțin în atenția pomicultorilor, printre aceștia în primul rând cătina albă, apoi *Ziziphus spina Christi*, *Prunus serotina*, *Lonicera coerulea* var. *edulis* și *Aronia melanocarpa*. Dintre acestea, cea mai mare atenție a acordat speciei *Hippophae rhamnoides*, din care, după cercetări efectuate mai mulți ani a obținut, prin selecție, un hibrid fără spini (*forma inermis*), care are avantajul că ușurează recoltarea manuală a fructelor de către muncitori. A făcut o propagandă excepțională în favoarea cultivării acestei specii pe terenuri degradate prin eroziunea de adâncime sau de suprafață și pe cele degradate prin alunecări de teren, subliniind multiplele calități terapeutice ale fructelor acestei minunate specii de arbust.

La sipozionul germano-român ce a avut loc la Universitatea din Giessen în 1986 am avut plăcerea să-l aud pe prof. Dr. Wolfram Gruppe, șeful departamentului de pomicultură, că este la curent cu realizările partenerului său de colaborare Victor Cireașă (care nu era de față) în privința selecției soiului de cătină albă fără spini și că domnia sa atacă aceeași problemă pe calea modificărilor genetice.

Tot ca o realizare de primă mărime a prof. dr V. Cireașă este obținerea prin selecție a hibridului de “*cireș pitic*” și extratimpuriu pe care l-a botezat “**Cristimar**”, omologat în 1984 și brevetat de OSIM în 1985. Distinsul nostru coleg se mândrește cu această realizare pentru că Cristimar este un pom ce atinge maximum 2 m înălțime și se pretează pentru plantații intensive. De altfel Crstimar a devenit cunoscut majorității pomicultorilor din țară. Soiul pitic de cireș se pretează și ca portaltoi pentru soiuri viguroase și productive de cireș, care devin astfel mai accesibile culegerii fructelor.

Prof. Dr. V. Cireașă a efectuat studii de specializare pomicolă la Universitatea din Bologna în anul universitar 1967/68 și după revenirea în țară a promovat concepția cultivării pomilor în plantații intensive și superintensive, arătând prin publicațiile sale modalitatea realizării acestora. Asemenea categorii de plantații reprezentau atunci o adevărată revoluție în pomicultură, care cu timpul s-a mai temperat și s-a adaptat condițiilor din țara noastră.

Bazat pe corespondența ce se manifestă între factorii biologici specifici fiecărei specii pomicole și cei tehnologici de natură antropică, prof. V. Cireașă a

încercat să creeze termeni și teorii noi pentru pomicultură, care să exprime mai precis corespondența pedo-fito-climatică, punând în circulație “*teoria unității pomicole*” ca o teorie originală, potrivit căreia eficacitatea economică a oricărei plantații depinde de integrarea armonioasă a fiecărui biosistem pomicol în unitatea funcțională a ecosistemelor pomicole naturale.

Prin această modalitate de gândire, prof. V. Cireașă a încercat să introducă termeni noi în vocabularul pomicol românesc, demonstrând astfel că științele pomicole sunt sensibile la noul ce se prefigurează în alte domenii ale științelor exacte, cum ar fi cibernetica și calculatoarele, ecologia și informatica etc. Astfel a propus termenii: “*pomocibernoză*”, care încearcă să explice reversibilitatea și ireversibilitatea proceselor biologice; “*ecocronotopie*”, care privește unitatea dintre mediul ecologic, timp și biotop; “*ecocibernoză*” prin care denumește “îmbolnăvirea” mecanismului de feedback la pomi; “*pomoecosistem*”, termen prin care sunt definite ecologic sistemele de producție agricolă în totalitatea lor etc. Rămâne de văzut dacă specialiștii români își vor însuși termenii propuși.

La simpozionul pe teme de cibernetică generală ținut la Iași în 1986, cunoscutul publicist Iosif Constantin Drăgan remarcă faptul că gândirea și cunoașterea consonantică a căpătat o dezvoltare robustă în ultimul timp, pătrunzând în cele mai variate sectoare ale științelor naturii, oferind ca exemplu lucrările prezentate de prof. V. Cireașă la acel simpozion

Colegul nostru Victor Cireașă face uz de faptul cunoscut că organismele vegetale vii se comportă ca sisteme termodinamic deschise care, supunându-se principiului II al termodinamicii, primesc și cedează în mod permanent din energia solară înmagazinată prin fotosinteză, și pe această temă el glosează când se referă la echilibrul diferitor formațiuni de creștere și rodire la pomii fructiferi supuși tăierilor specifice de fructificare.

A publicat multe articole de specialitate în reviste din țară și străinătate, a participat la congrese internaționale pe tematici pomicole, fiind o personalitate bine cunoscută în țară și chiar peste hotare.

Prof. dr. V. Cireașă a continuat cu demnitate promovarea științelor pomicole în învățământul superior agronomic de la Iași, ilustrate succesiv de eminenții Mihail Costețchi, Pavel Babalean, Anton Liacu și Mihai Mitu, ale căror înfăptuiri le-a scos în evidență în prelegeri și în referate susținute la diverse sesiuni științifice.

Cu tot temperamentul său năvalnic la care m-am referit mai sus, prof. dr. Victor Cireașă a urcat prea lent treptele erarhice universitare nu din vina sa ci a unor oameni neatenți la realizările colegilor lor și a rânduelilor politice premergătoare anului 1990, responsabile de nerecunoașterea materială și morală cuvenită multor oameni de știință și cultură din țara noastră. Cu toate acestea, prof. V. Cireașă a rămas același cadru didactic și om de știință plin de personalitate și prestigiu, care l-au impus în fața studenților și a societății în general.

Cineva din confracții săi de specialitate (Dr. Doc. V. Cociu) remarcă, într-o caracterizare făcută pomicultorilor din țară, că “*prof. Victor Cireașă s-a născut*

pentru a fi profesor” și că “puține cadre didactice sunt așa de înzestrate cu harul exprimării și al atracției studenților”.

Prof. Victor Cireașă a muncit pe brânci pentru a ajunge, destul de târziu la treapta cea mai înaltă a erarhiei universitare, însă a avut mulțumirea permanentă că a fost înconjurat cu dragoste de colaboratorii și foștii săi studenți. Sunt peste 50 de generații de specialiști horticultori care i-au audiat prelegirile și l-au admirat ca dascăl.

Ogorul lucrat de prof dr. V. Cireașă pe parcursul celor peste 5 decenii de activitate didactică a devenit din ce în ce mai fertil, mai roditor, iar domnia sa s-a impus ca un onorabil specialist în lumea horticultorilor din alte țări.

Cu acest prilej sărbătoresc îl îmbrățișăm cu dragostea din totdeauna și-i dorim sănătate deplină, pentru a putea să-și continue cu aceeași rodnicie preocupările profesionale și spre a se bucura cum se cuvine oricărui om la vârsta sa de farmecul iubitoarei și respectabilei sale familii.

**SĂ TRĂIȚI, STIMATE D-LE PROFESOR VICTOR CIREAȘĂ.
19 MAI, 2005, IAȘI**